GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḐI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĖ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 91. *Lunĭ, Marţĭ 23 Aprilie (5 Maiu)* **1885.**

☞ Din causa S-tei sêrbătorĭ de Marţĭ, ḑiarulŭ nu va aparea până Mercurĭ séra.

Braşovŭ, 22 Aprilie (4 Maiu) 1885.

Alaltaerĭ s'au deschisŭ porţile esposiţiunei din capitala ungară. Mare pompă s'a desfăşuratŭ. Oraşulŭ s'a îmbrăcatŭ în haine sêrbătorescĭ, elŭ apare în tótă strălucirea luxului, celŭ desvóltă de unŭ şirŭ lungŭ de anĭ, dinaintea curţii regale şi a mulţilorŭ şi iluştrilorŭ visitatori de pretutindenea.

Ce contrastŭ între strălucirea din capitală şi miseria din regatŭ!

Unde este mulţumirea şi bunăstarea poporaţiunilorŭ, ce voiescŭ a o înfăţişa lumei străine arangiorii esposiţiunei?

Mulţumirea au păpat'o de multŭ d-nii Tisza-Trefort cu acţiunile lorŭ politice interióre pentru întărirea pretinsei idei de statŭ maghiarŭ, ear bunăstarea câtă mai era a păpat'o „şovinismulŭ naţional ungurescŭ cu esperimentele lui costisitóre, cu pofta de câştigŭ şi cu lăcomia celorŭ ce s'au înrolatŭ sub stégulŭ combatanţilorŭ pentru idea unui statŭ maghiarŭ unitarŭ, imaginarŭ.

Credeamŭ, că celŭ puţinŭ câtŭ timpŭ va durá esposiţiunea regnicolară din Peşta, puternicii ḑilei vorŭ mai încetá cu prigonirea naţionalităţilorŭ, căcĭ principalulŭ scopŭ alŭ acestei esposiţiunĭ era de-a dovedí lumei superioritatea spirituală a rassei domnitóre maghiare. Prigonirile însĕ suntŭ totŭ atâtea doveḑi contrare, cari ne arată că acésta superioritate în realitate nu esistă, căcĭ dacă ar esista n'ar avé lipsă d-nii Tisza şi Trefort a ni-o impune cu forţa.

Credinţa nóstră a fostŭ deşartă. Nicĭ păcinica lucrare a esposiţiunei n'a putută îmblânḑi pe cei ce urăscŭ din sufletŭ totŭ ce nu este maghiarŭ în acestŭ tatŭ. In locŭ ca guvernanţiii nostri sĕ fi luatŭ vre-o mĕsură, care sĕ mai astêmpere îngrijirile şi aşa destulŭ de marĭ ale naţionalităţilorŭ nemaghiare pentru viitórea lorŭ desvoltare, ei le ameninţă în ajunulŭ festivităţii inaugurării esposiţiunei din nou cu mĕsurĭ restrictive în privinţa libertăţii presei şi a cuvêntului şi cu totŭ felulŭ de şicanărĭ şi pedepse.

Impĕratulŭ Iosifŭ alŭ II-lea ḑicea că „poporulŭ numai dacă va fi tractatŭ cu iubire şi încredere póte sĕ fie ţinutŭ în frêu pentru durată.“ Acestŭ principiu este cu totulŭ necunoscutŭ guvernanţilorŭ din Peşta. Ei credŭ din contră, că celŭ mai bunŭ mijlocŭ d'a ţiné în frêu pe Nemaghiarĭ este tractarea fără cea mai mică cruţare, cu ameninţărĭ şi cu neîncredere.

După cele esperiate până acuma credemŭ, că nu este fără basă temerea, că gloria, ce au secerat'o arangiorii esposiţiunei, întrunindŭ la Peşta pe lângă curtea regală pe toţĭ ambasadorii, ba şi pe unŭ trimisŭ specialŭ alŭ Prusiei, li se va fi suitŭ la capŭ şi că îi va întărí numai în idea, că acum este momentulŭ adevĕratŭ ca sĕ nimicéscă totŭ ce li se pare contrarŭ ideei statului unitarŭ maghiarŭ.

„Porţile esposiţiunei se deschidŭ—ḑice unulŭ din ḑiarele acreditate ale guvernului — într'unŭ timpŭ, care nu e favorabilŭ păcii.... Ne aflămŭ în mijloculŭ unei crise, póte cea mai gravă şi plină de urmărĭ, din câte au ameninţatŭ pacea lumei de unŭ lungŭ timpŭ încóce... Cu atâtŭ mai urgentŭ i se impune dar „naţiunei“ de aşĭ termina unitatea ei internă.“

Nu conţinŭ şi aceste cuvinte o ameninţare? Unitatea internă a „naţiunei“ vedemŭ noi pe fiecare ḑi în ce modŭ voiescŭ să o stabiléscă guvernanţii. Ordonanţele d-lorŭ Tisza-Trefort şi enunciările lorŭ nu ne lasă nicĭ unŭ momentŭ în dubui. Ceea-ce ne miră însĕ fórte multŭ şi cu dreptŭ cuvêntŭ este, că dênşii îşĭ alegŭ tocmai unŭ asemenea momentŭ de crisă generală, spre a face ca naţionalităţile nemaghiare sĕ ingenunche dinaintea dictatului lorŭ despoticŭ.

Mâne serbămŭ o serbătóre mare creştinéscă, care ne reamintesce lupta S-lui George cu bălaurulŭ. Legeuda ne spune, că acestŭ bălaurŭ era sĕ înghiţă pe fiica frumósă a unui rege, dacă nu'lŭ omorá lancea eroului.

Bălaurulŭ maghiarisărei, care ameninţă aḑĭ a ne înghiţí limba română, „dulcea regină a sufletului nostru,“ îşĭ mişcă membrele în tóte părţile. Suntemŭ însă tarĭ în credinţă, că consciinţa naţională a poporului românŭ va fi o lance destulŭ de tare spre a sfărîmá capulŭ acestui bălaurŭ.

Liberalismŭ ungurescŭ?

II.

Cum sĕ se desvólte la noi liberalismulŭ, când condiţiunile fundamentale ale conveţuireĭ pacînice a concetăţenilorŭ ne lipsescŭ nu numai, ci se propagă, chiar se salută cu entusiasmŭ şi se practică totŭ ce e în contra lorŭ. Liberalismulŭ nu cresce preste nópte, ca ciuperca, elŭ trebue sĕ aibă terenŭ fecundŭ şi condiţiuninile sale de desvoltare. Suntŭ óre acestea la noi? Nicĭ pomană.

Fiă că poporulŭ conducĕtorŭ în acéstă ţéră se trage din Asia, unde nu este şi n'a fostŭ de când e lumea vr'o instituţiune liberală, ci tóte se baséză pe despotismŭ, fie că n'amŭ ajunsŭ acelŭ gradŭ de cultură, care produce liberalismŭ: la noi lipsesce chiar şi disposiţiunea spre liberalismŭ.

In privinţa socială clasa aristocratică se închide cu murĭ chinezescĭ de celelalte clase şi se alege; care aristocratŭ scăpĕtatŭ se mestecă cu celelalte clase, îndată ce potŭ, se vêră între aristocraţĭ séu celŭ puţinŭ se silescŭ a trece ca făcêndŭ parte din aristocraţiă.

In privinţa religionară domnesce mare netoleranţă. Reformatulŭ nu póte suferi pe catholicŭ, catholiculŭ pe reformatŭ, amêndoi nu suferŭ pe ceilalţĭ. Reformatulŭ, pe când biserica lui se bucură de cea mai largă libertate şi mai frumósă autonomiă şi nicĭ că arŭ suferi sĕ i se ştirbéscă aceste nicĭ câtŭ e negru sub unghiă, pe atuncĭ salută cu bucuriă, ba cu adevĕratŭ fanatismŭ orĭ-ce ingerinţă a guvernului în afacerile celorlalte bisericĭ. Nu ḑicŭ lucru nou afirmândŭ, că reformaţii denégă catholicilorŭ chiar şi de a puté fi patrioţĭ bunĭ din causa religiunei lorŭ. Şi modulŭ acesta de cugetare nu se ivesce. precum ai cugeta, la poporulŭ prostŭ, ci chiarŭ la cei din clasa inteligentă. Chiarŭ şi în dietă i s'a datŭ espresiune.

Poftimŭ apoi disposiţiune spre liberalismŭ.

Dar ce sĕ ḑicŭ în privinţa naţională?

Este óre pe faţa pămêntului poporŭ, care sĕ fie mai preocupatŭ în privinţa însuşirilorŭ rasei sale decât Ungurulŭ? Cine nu ştie la noi, că Ungurii se ţinŭ mai presusŭ de Germanĭ, ba chiarŭ şi de Francesĭ? Care poporŭ este capace de atâta şovinismŭ, câtŭ graséză aḑĭ între Uugurĭ? Ingâmfarea naţională cea mai neauḑită, celŭ mai încarnatŭ şovinismŭ şi l i b e r a l i s m ŭ?! Cum încapŭ acestea lângă olaltă? Séu şi liberalismulŭ şi-lŭ pofescŭ Ungurii ca libertatea şi constituţionalismulŭ n u m a i p e n t r u s i n e? ne-amŭ prinde că e aşa.

In guvernare observămŭ dóră cevaşĭ aplecare spre liberalismŭ? Feresce Dómne! La noi faţă cu »uram bátyám« se ascunde ori-ce dreptate. Apoi unde nu-i nicĭ dreptate, sĕ vorbescĭ de liberalismŭ? Când audŭ de acésta 'mĭ vine în minte observaţiunea acelei femei, pe care bărbatu-sĕu acasă o maltrată, ér în societate între ómeni îi ḑicea, că o adóră: »Lasă-mĕ, fĕtulŭ meu, nuĭ mĕ adorá; mai bine mĕ omenesce!«

Şi prin cine sĕ fiă şi sĕ domnéscă la noi liberalismulŭ?

Prin aristocraţiă dóră nu, căcĭ acésta represêntă unŭ principiu chiar contrarŭ liberalismului, adecă conservatismulŭ şi esclusivismulŭ.

Prin multŭ lăudatulŭ şi rĕsfăţutulŭ g e n t r y ungurescŭ? Dér acesta şi pre-lângă cei 7 prunĭ ai sĕi e ma aristocraticŭ, decâtŭ aristocraţii! Şi sĕ-lŭ veḑĭ încă décă ar ajungé la putere şi stare brilantă materială. Ce-lŭ culcă la pământŭ şi nu-lŭ lasă sĕ se ridice pre lângă tóte jertfele ţĕrei pentru elŭ, pe g e n t r y ungouresc? Modulŭ de a trăi ca aristocratŭ, lucsulŭ; de a cugeta ca aristocratŭ nu-ĭ értă sĕ stea de lucru, neactivitatea grandseigneurilorŭ şi frica de carte. G e n t r y ungurescŭ e códa aristocraţiei, cu multŭ mai rĕu decâtŭ acésta în privinţa liberală, tocmai pentru c ă e c ó d a. Liberalismulŭ póte fi p u r t a t ŭ numai de o clasă inteligentă, avută, prin puterea şi activitatea sa propriă şi generosŭ cugetătóre. Tóte lucrurĭ, cărora contraḑice tótă firea şi tradiţiunea g e n t r y - u l u i u n g u r e s c ŭ.

Ar fi burgesia; dar de acéstă nu avemŭ numai la oraşe puţină şi acésta e, din causa decădinţei intelectuale şi materiale a poporului de rêndŭ, faţă cu acesta atâtŭ de esclusivă, pre câtŭ e de esclusivă aristocraţia faţă cu ea.

Ar trebui sĕ se recruteze şi înmulţéscă din sinulŭ poporului. Ei dar la noi poporulŭ e numai vaca cu lapte. Elŭ lucră pentru toţĭ şi tóte, pentru elŭ nimene. Elŭ trebue sĕ asude pentru grando-mania celorŭ dela putere, pentru căile ferate familiare, pentru edificările monumentale ale d-lui Trefort, pentru scolile şi teatrele de lucsŭ, pentru susţinerea gentry-ului, care trebue din timpŭ în timpŭ sĕ fie rĕscumpĕratŭ din mâna jidovilorŭ în care totŭ mereu ajunge. Aşa a fostŭ acésta în Ungaria multe sute de anĭ şi aşa va fi încă cine scie câte sute. A ş a n i - e d i s p o s i ţ i u n e a u n g u r é s c ă s p r e l i b e r a l i s m ŭ.

Pentru poporulŭ maghiarŭ dreptŭ recompensă pentru atâte sarcinĭ se face măcarŭ atâta, că-i se făcŭ scolĭ i se înaintéză deşteptarea şi i se dă îndemnŭ a se lăudă c ă e m a g h i a r ŭ, dar pentru celelalte nicĭ atâta.

Când va ajunge dar poporulŭ din Ungaria între asemenĭ împrejurărĭ la acea cultură şi stare materială, care este de lipsă, că înmulţindŭ clasa burgeoasiei se pótă fi purtatorulŭ liberalismului? I n v e c ĭ.

Nu plângeţĭ decĭ, domnilorŭ, asupra bólei acelui fetŭ, care încă nu s'a născutŭ, ba nicĭ nu este speranţă ca sĕ va nasce îngrabă.

Conflictulŭ anglo-rusŭ.

Foile ruse au începutŭ a deveni nerăbdătóre. Ele cerŭ, ca conflictulŭ sĕ se resólve odată, fiă pe cale pacînică, fiă prin rĕsboiu. E timpulŭ, ḑicŭ ele, sĕ se pună capĕtŭ jocului. Ceea ce a începutŭ Anglia, trebue s'o ducă Rusia la sfêrşitŭ. »Nowosti« scrie, că deórece rĕsboiulŭ cu Anglia nu se póte înlătură pe o lungă durată, ar fi mai bine sĕ se preîntêmpine periculŭ acuma. Numita fóiă e convinsă, că chiar şi cea mai pacînică societate rusécă ar salută cu mulţămire orĭ ce scire despre o înaintare a trupelorŭ transcaspice.

„Przeglond“ a primitŭ dela corespondentulŭ sĕu din Petersburg, care de regulă e bine informatŭ, scirea că mereu se trimitŭ trupe la Samarcand. La cererea lui Alikhanov s'a trimisŭ şi unŭ despărţĕmêntŭ de pontonierĭ. In Astrahan s'au concentratŭ pe Marea caspică tóte corăbiele comerciale închiriate de intendantura rusă.

„Vossische Zeitung“ aduce din Londra scirĭ fórte alarmatóre. S'ar fi datŭ ordinŭ, ca flota sĕ fiă gata de plecare, trupele de marină din Sudanŭ sĕ se întórcă, ér cuirasata »Ajax« sĕ plece, dar fără sĕ se scie unde. In ḑilele din urmă ale lui Aprilie, Anglia a convocatŭ nu numai reservele pentru armata de uscatŭ în numĕrŭ de 50,000 ómenĭ, ci şi reservele marinei în numĕrŭ de 32,000 ómenĭ. In tabĕra dela Aldershot domnesce cea mai mare

activitate, se instruézä recruţĭ şi se esercitézä reserviştiĭ. In arsenalele dela Plymouth şi Chatam se lucrézä la echiparea cuirasatelorŭ, crucerelorŭ, torpilarelorŭ şi corăbielorŭ de transportatŭ trupe. Anglia póte opune fiecărui crucerŭ rusŭ cincĭ crucere englese. Prin urmare ce privesce puterea maritimă, Anglia e superióră Rusiei. Ce privesce însă armata de uscatŭ, Rusia întrece mult pe Anglia, dar referinţele solului, provisionarea armatei şi alte greutăţĭ suntŭ în desavantagiulŭ Rusiei.

Vijelia s'apropriă.

(Coresp. part. a »Gaz. Trans.)

Bucurescĭ, 29 Aprilie (2 Maiu) 1885.

Vijelia s'apropiă cu iuţélă. Desele întrevederĭ ale împëraţilorŭ şi multele călĕtorii ale diplomaţilorŭ de când e lumea au fostŭ presemnele unorŭ furtunĭ apropiate.

Nu e de multŭ de când cei trei împëraţĭ: alŭ Germaniei, Austro-Ungariei şi Rusiei s'au întâlnitŭ la Skiernevice. Lumea laică nu da mare însemnătate întâlnirii, dar cei mai bine iniţiaţĭ în ale politicei se temeau, că întrevederea dela marginea Poloniei rusescĭ va avea, décă şi nu în totalŭ, dér celŭ puţinŭ în parte, aceleaşĭ urmărĭ în privinţa »Porţilorŭ Orientului« ca şi întrevederea dela Reichstadt.

Incurcătura iscată între Anglia şi Rusia în estremulŭ Orientŭ, în fundulŭ Asiei, pare a justificá pe ḑi ce merge prevederile acelora, carĭ desŭ de vreme îndemnau micele state dela gurile Dunării, ca sĕ ia mĕsurĭ de întărire în întru şi în afară.

Rĕsboiulŭ odată isbucnitŭ în Afganistanŭ cu anevoie va rĕmâné localisatŭ în Asia. Elŭ pré uşorŭ póte sĕ bântue mai cu sémă în Orientulŭ Europei.

Orĭ ce încordărĭ şi silinţe ale diplomaţiei europene pe lângă Pórta otomană, ca sĕ rĕmâie neutră în casulŭ unei ciocnicĭ între Englesĭ şi Ruşĭ, cu greu vorŭ avé succesulŭ doritŭ.

Turcia temându-se că la Skiernevice i s'a cântatŭ »vecĭnica pomenire« cu privire la restulŭ provincielorŭ pe care le mai are în Europa, că Austria înţelésă pe deplinŭ cu Germania şi Rusia la momentulŭ datŭ va înaintá până la Salonicŭ, e neapĕrată presupunerea că ea ar nutrí simpatii pentru Anglia, şi chiar décă nu se va declará pe faţă ca aliată a ei, totuşĭ este bănuită că stă la pândă, pentru ca la minutulŭ datŭ şi binevenitŭ sĕ se alăture lângă Anglia şi sĕ se arunce ca leulŭ turbatŭ asupra Rusiei.

In faţa acestei împrejurărĭ, se ḑice, că Rusia ar voí sĕ ia mĕsurĭ militare pe Marea-Négră, în specialŭ la gurile Dunării şi în peninsula balcanică, mĕsurĭ, carĭ în totŭ timpulŭ câtŭ va ţiné rĕsboiulŭ la porţile Heratului, sĕ facă pe Turcia a nu se puté mişca din locŭ şi Anglia sĕ rĕmâie singură ca parte beligerantă.

Rusia se îndoiesce în sinceritatea promisiunilorŭ Porţii de a rĕmâné neutră şi, pentru ca legăturile de neutralitate încheiate de diplomaţĭ sĕ rĕmâie respectate în cursulŭ rĕsboiului, diplomaţii în timpurile nóstre s'au deprinsŭ a pune armata la pândă séu cum sĕ ḑice în terminii diplomaţiei: a mobilisá şi a pune unŭ corpŭ de observare în contra acelora, carĭ suntŭ bănuiţĭ.

Unde va pune Rusia acestŭ corpŭ de observare în contra Turciei? Acésta e cestiunea ḑilei şi dela deslegarea ei atérnă, décă statele dela »Porţile Orientului« vorŭ fi séu nu trase, în circumferinţa mişcărilorŭ militare ale părţilorŭ beligerante.

Se scie, că mai deunăḑĭ Anglia a trimisŭ la Constantinopole pe celŭ mai bunŭ alŭ sĕu diplomatŭ şi celŭ mai bine vĕḑutŭ de Pórtă, pe d. Withe, ambasadorulŭ M. S. Reginei Englterei la Bucurescĭ.

Misiunea d-lui Withe se pare a avé o gravitate şi importanţă estraordinară, mai cu sémă acésta se póte judecá din acelŭ punctŭ de vedere, findcă fiinţa de faţă a d-lui Withe la Constantinopole a pusŭ repede în mişcare pe diplomaţii Rusiei. Firulŭ demersurilorŭ lorŭ diplomatice pare a fi mai întinsŭ, din St. Petersburg prin Bucurescĭ şi Sofia la Constantinopole, pentru a contrabalanţá acţiunea politică a Angliei.

Aḑi diminéţa se vorbea în cercurĭ fórte restrînse, că Rusia ar voí sĕ-şĭ pue unŭ corpŭ de armată la gurile Dunării, şi unŭ altŭ corpŭ sĕ-lŭ trimită în Bulgaria pentru a ţiné, în orĭ ce casŭ, în nelucrare, séu cum se ḑice în eşecŭ, pe Turcia. Pentru atingerea acestui scopŭ alŭ ei, ar fi făcutŭ încă erĭ demersurĭ la Bucurescĭ pentru trecerea oştirilorŭ sale prin ţéra românéscă.

Scirile rĕspândite totŭ aḑĭ diminétă mai spunŭ, că guvernulŭ românŭ ar avé de gândŭ, ca peste câteva ḑile sĕ convóce corpurile legiuitóre, pentru ca în conformitate cu gravitatea situaţiunei sĕ chibzuiască asupra atitudinei politice a Regatului românŭ.

In calitate de ḑiaristŭ am ţinutŭ de datoria mea de-a înregistra aceste sgomote, carĭ au încă trebuinţă de confirmare, de aceea trebue primite cu multă reservă şi sub beneficiulŭ de inventarŭ.

Piaţa nóstră stă fórte rĕu. Efectele publice, hârtiile de valóre scadŭ necurmatŭ. Agiulŭ aurului se urcă. Afacerile stagnézä cu desevêrşire şi, décă situaţiunea politică nu se va limpeḑí într'unŭ felŭ séu într'altulŭ, adecă: »pace séu rĕsboiŭ,« crisa va continuá şi va mai face încă multe victime.

Póte acestea suntŭ presemnele unei apropiate vijelii.

SCIRILE ḐILEI.

Aflămŭ, că consululŭ generalŭ alŭ României la Pesta plecândŭ la Bucurescĭ n'a fostŭ de faţă la deschiderea esposiţiunei. Despre acéstă deschidere amŭ primitŭ unŭ raportŭ specialŭ, pe care îlŭ vomŭ publica în numĕrulŭ viitorŭ.

—0—

In întrunirea de Sâmbăta trecută a Societăţei tinerilorŭ comercianţĭ românĭ, ce s'a ţinutŭ în localulŭ Casinei române la 8 óre séra, a vorbitŭ d. Grigorie Birea despre causele crisei comerciale ce bântue astăḑĭ părţile nóstre şi despre remediele ei; ér d. Neculae Ciurcu a vorbitŭ despre demnitatea omului.

—0—

Ni se scrie, că la 30 Aprilie n. în Teaca şi pe hotarulŭ ei punctŭ la 12 óre o furtună cu ghiaţă, care a ţinutŭ ḑece minute, a nimicitŭ cu deşĕvêrşire viile, grădinile de pomĭ şi florĭ. In sĕmĕnăturile de tómnă, carĭ suntŭ fórte micĭ şi slabe, n'a pututŭ face pagubă. Locuitorii suntŭ fórte îngrijaţĭ.

—0—

»Românulŭ« scrie următórele: »Suntemŭ informaţĭ, că d. I. Brătianu, preşedintele consiliului de miniştri, în faţa temerilorŭ de rĕsboiu şi a crisei financiare ce bân tue Europa, a decisŭ a suspenda punerea în aplicare a legei, care autorisă pe guvernŭ a face nouĕ construcţiunĭ în sumă de peste 10 milióne. Se ḑice, că asemenea se vorŭ suspenda şi aplicăţiunile legilorŭ pentru construcţia podului peste Dunăre, a îmbunătăţirei portului Constanţa şi chiar aceea pentru construcţia podurilorŭ pe linia Buzĕu-Mărăşescĭ.«

—0—

Se ḑice, că corpurile legiuitóre vorŭ fi convocate în sesiune extraordinară pentru ḑiua de 5 Mai.

—0—

»Voinţa Naţională« spune, că vasulŭ torpilarŭ austriacŭ, care s'a vĕḑutŭ mergêndŭ în susulŭ Dunării, nu are cu dênsulŭ nicĭ o torpilă, nicĭ muniţiunĭ de rĕsboiu; elŭ este unŭ vasŭ modelŭ destinatŭ pentru esposiţiunea din Pesta, şi guvernulŭ austro-ungarŭ a cerutŭ cuvenita autorisare guvernului românŭ pentru trecerea lui prin apele române. Nicĭ unŭ torpilarŭ nu 'lŭ va urma.

—0—

Ḑiarele din România spunŭ, că a plouatŭ mai în tótă ţéra. Sĕmĕnăturile suntŭ mai pretutindenea fórte frumóse.

—0—

Amŭ comunicatŭ într'unulŭ din numerile trecute ale foiei nóstre, că profesorulŭ din Pesta Hermann Bamberger séu pe unguresce Vambery s'a dusŭ în Anglia, unde ţine conferinţe despre Ruşĭ. In conferinţa ce a ţinut'o în Sheffield a vorbitŭ mai ântêiu despre bunătatea şi nobleţa, ce a arĕtat'o naţiunea englesă totdéuna naţiunei unguresci, care e de acelaşĭ gândŭ cu Anglia, atacată acum de acelaşĭ tiran, care distruse odinióră independenţa Ungariei. Vambery arată apoi, că Rusia urmăresce planulŭ de a pune mâna pe India. Anglia sĕ nu se lase, a ḑisŭ Vambery, dacă nu voesce sĕ ajungă o putere de rangulŭ alŭ doilea ca Olanda; Germania şi Rusia îi vorŭ împărţi puterea şi comerţulŭ. Acum Vambery se află în Londra, unde încă va ţiné o conferinţă.

—0—

D. adv. Lengĕrŭ ne trimite o întêmpinare la o notiţă, ce a apărutŭ în numĕrulŭ de Sâmbătă alŭ foiei nóstre. D-sa contestă esactitatea acelei notiţe afirmândŭ, dar neaducêndŭ deocamdată nicĭ o dovadă contrară Până ce d. Lenger va găsi timpŭ de a ne da „ampla» informaţiune ce o promite, menţinemŭ cele ḑise în memorata notiţă. Intêmpinarea din cestiune sună astfelŭ:

D-le Redactorŭ! In numĕrulŭ 89 din 20 Aprilie a. c. alŭ »Gazetei Transilvaniei« aţĭ publicatŭ între „Scirile Ḑilei«, că eu aşĭ fi făcutŭ tóte încasările cu ocasiunea serbărilorŭ Asociaţiunii Transilvane în anulŭ 1883. Acéstă comunicare este cu totulŭ falsă. Binevoiţĭ, D-le Redactorŭ, până la o mai amplă informaţiune a publica aceste rĕndurĭ în procsimulŭ numĕrŭ alŭ ḑiarului d-vóstră. Cu stimă.

Braşovŭ în 2 Mai 1885. Ioanŭ Lengĕrŭ.

—0—

In Lemberg s'a împrăştiatŭ sgomotulŭ, că oratorii rutenĭ la serbarea lui Metodiu, carĭ acum se află încă în Varşovia, la întórcerea lorŭ în Galiţia vorŭ fi arestaţĭ.

—0—

Principele Alexandru alŭ Bulgariei 'şĭ-a esprimatŭ printr'o telegramă, cu ocasiunea serbării lui Metodiu, recunoscinţa sa şi a poporului bulgarŭ cătră Ţarulŭ, esprimându'şĭ dorinţa, ca marea putere slavă ortodoxă sĕ propăşéscă cu norocire. Ţarulŭ a mulţămitŭ totŭ prin telegramă şi a declaratŭ, că religiunea şi înrudirea de sânge va fi o garanţiă pentru strînsa legătură între Rusia şi Bulgaria.

Dela dieta ungară din Budapesta.

Discuţiunea asupra interpelaţiunilorŭ domnilorŭ deputaţĭ românĭ naţionalĭ V. Babeşŭ şi P. Truţa.

Acésta discuţiune s'a ţinutŭ în şedinţa camerei deputaţilorŭ dela 29 Aprilie a. c. şi fiindŭ pentru noi de mare importanţă atâtŭ cele spuse şi enunciate de d-lŭ ministru-preşedinte Col. Tisza, câtŭ şi reflesiunile făcute de d-nii interpelanţĭ, reproducemŭ tóte vorbirile în traducere câtŭ mai completa şi esacta, pentru ca sĕ pótă fi apreţiate şi de publiculŭ nostru românescŭ.

Min.-preşedinte Coloman Tisza: Onor. Camerĕ! Rĕmânŭ în seria în care a binevoitŭ a mĕ provocá onorabilulŭ d. preşedinte. Voiu rĕspunde decĭ mai ântêiu la interpelaţiunea d-lui deputatŭ P. Truţa. (Citesce în totŭ cuprinsulŭ lorŭ întrebările relative la oprirea serviciului divinŭ în biserica română gr. or. din Lupşa în Transilvania, apoi ḑice:)

Mai nainte de tóte trebue sĕ constatŭ douĕ lucrurĭ, ântêiu: aceea, că naţionalităţile în viaţa socială, peste totŭ séu desclinitŭ în Transilvania, ar fi persecutate sistematicŭ din partea societăţii maghiare, séu a funcţionarilorŭ publicĭ, séu a jurnalisticei, nime nu póte sĕ scie, (Aşa este!) căcĭ nu esistă! şi acusarea este de totŭ fără temeiu şi nedréptă. (Viue aprobărĭ.) Pentrucă în lume nu esistă o mai mare libertate de mişcare ca şi în Ungaria. (Adevĕratŭ, aşa este!) A doua: Asemenea neadevĕrŭ este, că în comuna Lupşa gendarmeria ar fi întratŭ în biserică şi cu baioneta ar fi scosŭ afară atâtŭ pe credincioşĭ. câtŭ şi pe preotŭ In acésta privinţă aveamŭ răpórte de mai nainte, şi în fine înformându-ne mai cu deadinsulŭ, ca sĕ nu provocŭ o mai mică autoritate, mĕ mărginescŭ a citá pe însuşĭ protopresbiterulŭ gr. or., care însuşĭ a ridicatŭ plânsórea, dar carele nimicŭ nu scie despre aceea, că gendarmeria a întratŭ în biserică şi a scosŭ pe cineva afară d'acolo, (Mişcare în drépta.) pentru că acésta nu s'a întêmplatŭ. Dar findcă, după informaţiunile sigure şi întemeiate, specialŭ în acele ţinuturĭ, sub pretestulŭ de serbărĭ pentru Horia şi Cloşca se pregăteau demonstraţiunĭ în contra statului şi naţiunei maghiare, acestea s'au opritŭ în tótă ţéra, (Aprobărĭ generale) şi au fostŭ oprite şi prin autorităţile bisericescĭ. Avêndŭ suspiciune basată, că în aceea comună serviciulŭ divinŭ de Sâmbătă, în contra oprelii mai înalte, se va celebra Dumineca, acésta s'a înterḑisŭ, nu însĕ în modulŭ afirmatŭ de d-lŭ interpelante, prin scóterea creştinilorŭ din biserică, ci preotu în urma intreḑicerii n'a celebratŭ, ér creştinii reflectaţĭ prin gendarmeriă că în aceea Dumineca nu se va ţiné serviciu divinŭ, s'au întorsŭ liniştiţĭ cătră casele lorŭ. Acesta este faptulŭ adevĕratŭ. După aceste premise, credŭ că este naturalŭ, cumcă alungarea ómenilorŭ din biserica nu este nicĭ resultatulŭ direcţiunei mele politice, nicĭ alŭ abusurilorŭ organelorŭ mele. — La întrebarea că — plănuit'au creştinii dela aceea biserică vr'o faptă ce ar periclitá esistenţa statului? — rĕspundŭ: prin sine nicĭ decâtŭ; căcĭ statulŭ nu este d'o slăbiciune, ca sĕ-lŭ pótă clătiná o astfelŭ de demonstraţiune; (Aplause) dar a fostŭ intenţionată o manifestaţiune contra ideei de statŭ maghiarŭ, contra rasei naţiunei maghiare. O astfelŭ de întreprindere apoi a o striví în germenulŭ sĕu este dătorinţa fiecărui guvernŭ. (Aprobărĭ generale.) La întrebarea că — ce politică urmăresce faţă cu diferitele naţionalităţĭ, şi — décă Córóna are cunoscinţă de acésta? — am scurtulŭ rĕspunsŭ, că în întrebarea relativă la Córónă se ivesce o armă vechiă, dar ruginită, prin carea se intenţionézä aducerea în contrastŭ a Córónei cu regimulŭ constituţionalŭ, (Aşa este, aşa este!) ceea ce nu va succede d-lui deputatŭ. — In ce privesce părerea şi direcţiunea mea individuală faţă cu naţionalităţile, aceea este: a respectá, încâtŭ concede legea, drepturile fiecăruia; a nu le împedeca desvoltarea între marginile legii; dar atuncĭ şi unde cineva ar trece peste marginile legii şi ar cuteza a se atinge de securitatea statului maghiarŭ, pre câtŭ timpŭ D-ḑeu îmĭ va dá putere, de datorinţă îmĭ ţiu, a-i da peste ghiare. (Aprobărĭ.) Mai adaugŭ, că persecuţiunile sistematice nu am de scopŭ a le curmá, căcĭ nu esistă; (Aprobărĭ în drépta,) pe cetăţenĭ însĕ i voiu lua sub scutulŭ legii, faţă cu orĭ ce agitatorĭ, şi acestŭ scutŭ a fostŭ intenţionatŭ şi prin oprirea serbării lui Horia şi Cloşca Rogŭ a se luá acestŭ rĕspunsŭ la cunoscinţă. (Aprobărĭ prelungite)

Deput. P. Truţa: Rĕspunsulŭ d-lui min.-preşedinte la interpelaţiunea mea, purcesă din bunŭ sensŭ patrioticŭ cu scopŭ d'a mijlocí o liniscire a îngrijirilorŭ ce a deşteptatŭ trista situaţiune politică de astăḑĭ, peste totŭ nu m'a satisfăcutŭ şi nu-lŭ primescŭ. Unŭ rĕspunsŭ atâtŭ de drasticŭ (Ilaritate în drépta,) mărturisescŭ că nu am aşteptatŭ, dar am fostŭ pregătitŭ la elŭ. Mi-amŭ făcutŭ interpelaţiunea ca membru alŭ acestei Case şi adevĕratŭ representante alŭ acestei patrie, cerêndŭ desluşirĭ, — (Strigărĭ din drépta: le-ai primitŭ!) eu din a mea parte nu ţiu lucru cuviinciosŭ şi potrivitŭ, ca unŭ ministru, care are a guverna păzindŭ echilibrulŭ între concetăţenĭ, sĕ se producă prin astfelŭ de rĕspunsurĭ drastice. (Strigărĭ: dreptŭ are!) De almintrea deşi sunt unŭ tênerŭ membru alŭ parlamentului, sciu totuşĭ că drastica este arma cea mai puternică. (Aprobărĭ.) Naţionalităţile se suspicionézä continuu, dar eu cerŭ sĕ se arate fapte. (Strigărĭ din drépta: serbarea lui Horia şi Cloşca.) La rêndulŭ meu voiu rĕspunde şi la acésta. Se facŭ acusărĭ, că gravitézä în afară. că propagă idei antipatriotice, etc. dar fapte doveditóre nu se aducŭ, şi totuşĭ faimele nu mai încétă. Inainte cu 10 anĭ d-lŭ ministru faţă cu fostulŭ deputatŭ Politŭ a dechiaratŭ, că Ungaria şi guvernulŭ sĕu posede destulă putere, ca sĕ sdrobéscă pe contrarii sĕi naţionalĭ (Drépta: aşa!) Totuşĭ de 10 anĭ nu se scie sĕ fi sdrobitŭ pe vr'unŭ naţionalistŭ. Ce dovedesce acésta? Aceea că — nu suntŭ inimicĭ ai

statului. Şi eu încredinţezŭ pe d-lŭ ministru preşedinte, că póte rĕmânea încă 10, 20 séu 30 anĭ în posiţiunea sa, totŭ nu-i va succede a turtí la párete pe cineva. Precum am dechiaratŭ în motivarea interpelaţiunei mele, susţiu şi acuma că rĕulŭ provine d'acolo, fiindcă atâtŭ societatea, câtŭ şi jurnalistica, precum şi abusurile organelorŭ statului nu mai încétă cu denunţările şi agitările contra naţionalităţilorŭ; mĕ angagiezŭ a dovedi acésta ocasionalminte ca date autentice. Acele denunţărĭ şi agitărĭ facŭ imposibilă o apropiare între naţiunea domnitóre şi celelalte naţionalităţĭ; căcĭ în urmă iritarea vine reciprocă şi resultatulŭ este, că tótă viaţa nóstră publică se consumă prin agitaţiunĭ şi certe, carĭ n'au sfĕrşitŭ, pentru că guvernulŭ dândŭ credĕmêntŭ tuturorŭ denunţărilorŭ, orĭ de unde ar veni ele, ţine contŭ de ele şi conformŭ îşĭ dirige politica. Privindŭ rĕspunsulŭ d-lui ministru-preşedinte în fondulŭ interpelaţiunei, eu credŭ că acela este basatŭ eschisivŭ pe rapórtele oficialĭ ale culpabililorŭ. D'aceea eu aşŭ dori, sĕ se facă o investigaţiune cât mai severă în scopulŭ de a se constata, cum întru adevĕrŭ s'au întêmplatŭ lucrurile? — On. Casă! Décă ar studia cineva cu seriositate viaţa nóstră socială şi cestiunea naţionalităţilorŭ în acestŭ statŭ, am deplina convingere, că cu totulŭ altfelŭ ar coprinde relaţiunile nóstre; căcĭ — ce pretindŭ naţionalităţile în acéstă patriă? Ele nu aspiră la putere şi domniă; pretensiunea lorŭ se mărginesce chiar la aceea ce domnulŭ ministru-preşedinte vorbalminte a recunoscutŭ a le compete, ca între marginile legilorŭ şi conformŭ împrejurărilorŭ sĕ se pótă desvolta, sĕ 'şĭ póta conserva naţionalitatea şi asecura esistenţa. Acésta este totulŭ. Când acésta realminte li se va îndeplini, plânsorile vorŭ înceta. Regretŭ că neînţelegerile şi certele dintre noi sunt a se atribui agitărilorŭ şi abusurilorŭ oficióse şi jurnalisticei; décă ne vomŭ emancipa de sub influinţa acestora, apropierea va fi posibilă.

Dep. Visi Imre: (redactorulŭ lui »Nemzet«. Traducĕtorulŭ.) »Tribuna!«

P. Truţa: »Tribuna« şi »Nemzet«, una ca şi alta în punctulŭ agitaţiunii. (Ilaritate). Decĭ tocmai sĕ ne emancipămŭ de sub influinţa atât a »Tribunei« cât şi a lui »Nemzet«. Încheiŭ mai dicêndŭ odată, că în meritulŭ rĕspunsului ministerialŭ, adevĕrulŭ ar trebui sĕ se constate printr'o investigaţiune; atuncĭ d. ministru se va convinge, că faptulŭ s'a petrecutŭ de totŭ altfelŭ de cum l'a enarat după raporturile oficiale. D'aceea rĕspunsulŭ ce mi-a datŭ nu 'lŭ iau la cunoştinţă.

Urmézâ rĕspunsulŭ d-lui ministru-preşedinte la interpelaţiunea deputatului V. Babeşiu.

Ministrulŭ preş. Coloman Tisza: On. Casă! Din interpelaţiunea d-lui deputatŭ V. Babeşiu, numai o parte mĕ privesce pe mine, şi numai la aceea voiu rĕspunde — forte scurtŭ. Dlŭ deputatŭ luândŭ îndemnŭ din cuprinsulŭ interpelaţiunei dela 4 Fev. a d-lui Orbán Balázs, a adresatŭ întrebărĭ cătră Ministrulŭ justiţiei, apoi şi cătră mine acelea: décă ca Ministru de 10 anĭ pentru interne, în acestŭ timpŭ alŭ funcţionării mele am descoperitŭ unde-va printre naţionalităţĭ conspiraţiunĭ secrete în contra statului? Ce felŭ au fostŭ acelea? In ce modŭ şi cu ce succesŭ am dispusŭ urmărirea acelorŭ? Ér decă atarĭ nu s'au pututŭ descoperí, ce este causa, de se totŭ scornesc şi propagă faime despre esistenţa lorŭ, prin foile maghiare, prin politicii maghiarĭ, şi sĕ denunţă chiar şi în acéstă Casă?« On. Cameră! Lasă sĕ judecaţĭ înşi-vĕ, décă este cu cale, ca mai vêrtosŭ despre cele ce se întêmplă aicĭ între noi, sĕ se dică că suntŭ scornirĭ şi denunţărĭ. Declarŭ însă din partea-mĭ, că unorŭ anumite mişcărĭ li se atribue de multe orĭ o importanţă esagerată, repetŭ acésta, căcĭ — har Domnului, acelea nu merită acea atenţiune ce li se dă. (Aşa este! din drépta.)

De altmintre eu, de când sunt ministru, am petrecutŭ cu atenţiune activitatea naţionalităţilorŭ, cu cea mai deplină bunăvoinţa acolo, unde ele, între marginile legilorŭ, s'au nisuitŭ spre binele lorŭ propriu, dér mărturisescŭ, că le-amŭ urmăritŭ cu cea mai mare vigilaţă şi acele tendinţe, cari voiau a eşi din marginile legilorŭ.

Conspiraţiune — ce e dreptŭ, numai una am descoperitŭ, şi a fostŭ şi acésta unŭ astfelŭ de casŭ, unde de multŭ am observatŭ lucrarea, dér n'am dişŭ nimĕnui nimicŭ, urmândŭ esemplulŭ acelui grădinarŭ, carele vĕdêndŭ lucrarea sobolului, nu face larmă, ci pândesce până-şĭ scóte capulŭ şi atuncĭ îlŭ taia. (Viuă plăcere şi ilaritate în drépta).

Astfelŭ am urmatŭ atuncĭ, astfelŭ voiu urmá şi în viitorŭ. Conspiraţiunea aşadér — afară de aceea, alta n'am descoperitŭ, că décă descoperiamŭ, procedamŭ întocmai. Dér aceea nu se póte negá, că acea lucrare a acelorŭ atinşi soboli (cârtiţe) se continuă de multe orĭ prin multe locurĭ. Unde, când şi în ce mĕsură, acésta 'lo spunŭ. Încredinţezŭ însĕ pe d-lŭ deputatŭ, că o urmărescŭ ca atenţiune, sciu şi aceea, că cine o facŭ mai vêrtosŭ, dér aşteptŭ pănă-şĭ scotŭ capulŭ la lumină, şi atuncĭ ne vomŭ trage socotéla. Âsta-mĭ e rĕspunsulŭ. (Plăcere şi aprobare generală). (Va urma).

—○—

Inchisiţiunea maghiară

Cluşŭ 1 Maiu 1884.

In Nrulu 80 alŭ preţuitului diarŭ ce redigeţĭ aţĭ avutŭ bunătatea a publica corespondinţa mea intitulată „Inchisiţiunea la universitatea din Cluşiu", carea pe lângă altele a conţinutŭ şi sentinţa senatului universitarŭ din Clusiu, adusă asupra tinerilorŭ românĭ, carĭ au gratulatŭ ... redactorĭ achitaţĭ: Bariţiu şi Slavicĭ. In acea corespondenţă am fostŭ amintitŭ şi aceea că tinerii românĭ ... înaintatŭ recursŭ, contra acelei sentinţe prea aspre şi ... drepte, la iscoditorulŭ dictatorialŭ şi adevĕratulŭ ei autorŭ, doctorului maestru de desnaţionalisare şi asuprire a Nemaghiarilorŭ, ilustrului Trefort. Tot acolo am fost combinatŭ că resultatulŭ recursului va fi nefavorabilŭ, trăgêndŭ conclusiune din precedentele casurĭ precum şi din dreptatea evidentă ungurésca. Acéstă combinaţiune a fost fórte ghicită, după cum arată rescriptulŭ ministerialŭ de mai josŭ, tradusŭ fidelŭ în românesce şi comunicatŭ tinerilorŭ studenţĭ adĭ în 1 Maiu:

Ministrulŭ reg. ung. de culte şi instrucţiune publică.

Nru. 716. »Insciinţarea cu data 7 l. c. Nru. 784 în causa disciplinară a lui Silvestru Moldovanŭ şi consoţilorŭ sĕi ascultătorĭ de universitate împreună cu tóte actele apartinătóre aceleia, le retrămitŭ pentru mai departe disposiţiune cu acelŭ adausŭ, că decisiunea disciplinară adusă în causa acésta prin senatulŭ universitarŭ în a 8-a şedinţă estraordinară ţinută la 26 Martie a. c., în urmarea motivărei ei (indokainál fogva) are sĕ rĕmână valabilă (helybenhagyandonak) în întregŭ cuprinsulŭ ei, şi recursulŭ înaintatŭ din partea lui Silvestru Moldovanŭ, Constantin Popŭ, Valeriu Morariu, Eugeniu Branŭ, Leonŭ Scridonŭ, Octavianŭ Boerŭ, Nestorŭ Simonŭ şi Paulŭ Svinţiu contra aceleia, aflu de bine a-lŭ respinge (elutasitandónak találtam). Mai departe după ce pedepsiţii, conformŭ § 105 din regulamentulŭ disciplinarŭ prin acéstă decisiune disciplinară, sunt a se despoia (meg fosztandok) şi de stipendiile de carĭ se au împărtăşitŭ pân'acumŭ; prin urmare stipendiulŭ de statŭ în suma de 300 fl. v. a. conferitŭ lui Silvestru Moldovanŭ ascultatorŭ absol. de filosofiă prin ordinaţiunea mea de dtto 8 Octomvre anulŭ trecutŭ Nr. 37259 şi pre anulŭ de riguróse 1884/5, şi legatŭ de universitatea din Cluşiu, îlŭ detragŭ, şi ordinaţiunea mea memorată prin acésta o dechiarŭ de nevalabilă, ér stipendiele lui Eugeniu Branŭ ascul. de dreptŭ în suma de 63 fl. din fundaţiunea Remonţiană îlŭ opprescŭ pre calea oficiului de dare, apoi alŭ lui Nestorŭ Simonŭ, Valeriu Morariu, Leonŭ Scridonŭ juriştĭ, precum şi a lui Constantinŭ Popŭ ascult. de sciinţele naturale de câte 200 fl. din fondulŭ scolasticŭ năsĕudénŭ, în fine stipendiulŭ de 400 fl. v. a. din fundaţiunea „Simione Tanco« de care s'au împărtăşitŭ Paulŭ Svinţŭ ascult. de filosofiă în anulŭ alŭ 2-lea le detragŭ prin (autorităţile) patronatele respective, pe timpulŭ restantŭ încă alŭ acestui anŭ scolasticŭ şi observezŭ că chitanţele acestora pentru durata timpului arĕtatŭ sĕ nu se vidimeze cu clausula prescrisă în regulamentŭ.«

Budapesta, 20 Aprilie 1885.

Trefort, m. p.

O judecată mai nedréptă nu credŭ sĕ se fi pututŭ aduce nicĭ în acele timpurĭ, când legea şi dreptatea nu avéu nicĭ o valóre. Judecăţĭ asemenea acesteia singurŭ numai la şoviniştii maghiarĭ astă-dĭ la putere încă, în acestŭ seclu numitŭ alŭ luminei, mai întêmpinămŭ. Acestea servescŭ ca documentŭ că cultura naţiunilorŭ civilisate europene n'a avutŭ asupra acestora pre lângă tóte frecările mai nicĭ o influinţă în ceea ce privesce desvoltarea sêmţului de dreptate şi de echitate.

După cum apare invederatŭ şi din rescriptulŭ de mai susŭ maestrulŭ Trefort iea dela aceştĭ tinerĭ suma de 918 fl. v. a., pentru ce faptŭ? este elŭ în dreptŭ? şi ce a intenţionatŭ prin acésta? Lasŭ sĕ judece publiculŭ cetitorŭ. Adaugŭ numai atâtŭ că mai toţĭ junii din cestiune fiindŭ astfelŭ lipsiţĭ de unicele mijlóce de subsistinţa după cum sum informatŭ ne avêndŭ cu ce trăi în Cluşiu suntŭ hotărîţĭ a părăsi Universitatea, suntŭ constrînşĭ a-şĭ perde semestrulŭ şi a se depărta cătră casă; unica speranţă ce i nutresce este că naţiunea ai cărei fii fidelĭ suntŭ şi vorŭ fi le va luá în deplină considerare starea de compătimitŭ în care se află. Se mângăe cu toţii, după cum se mângăie întréga nóstră naţiune în speranţa timpurilorŭ viitóre mai bune precum şi în dicerea lui Virgilŭ (Aenaida C. II.) »dabit deus his quoque finem.« **Munteanu.**

—○—

Rusia şi peninsula balcanică.

Corespondentulŭ din Petersburg alŭ diarului „Przeglond« a trimisŭ următórea telegramă, care ne lămuresce asupra vederilorŭ actuale ale Rusiei faţă cu peninsula balcanică:

»D. Giers a declaratŭ, în numele Ţarului, ambasadorilorŭ Austro-Ungariei şi Turciei, că Rusia va face totulŭ, pentru ca elementele binevoitóre ei din peninsula balcanică sĕ liniştéscă spiritele agitate din Macedonia. Ministrulŭ şi-a esprimatŭ părerea sa de rĕu asupra politicei neleale a Serbiei; faţă cu Rusia acea politică nu e liberă de imputărĭ. Totŭ aşa de nerecunoscĕtóre — ar fi dişŭ Giers — se va arĕtă acéstă ţéră şi faţă cu Austro-Ungaria. Elŭ are motive a admite, că se aşteptă numai timpulŭ potrivitŭ, pentru ca sĕ se aducă, în modŭ forţatŭ, la valore aspiraţiunile de mare Serbiă; este necesarŭ sĕ se facă atentŭ guvernulŭ grecescŭ la aceea, că nisuinţele paneleniste nu corespundŭ nicidecum posiţiunei ce o ocupă Grecia în confederaţiunea statelorŭ europene. In urmă, capulŭ oficiului de esterne rusŭ asigură, că Rusia nu doresce cu mai mare dorŭ, decâtŭ de a se menţine pacea celŭ puţinŭ în Europa. O înţelegere personală a monarchilorŭ ar fi forte de doritŭ.«

E aprópe sigurŭ prin urmare, că dacă Rusia amână începerea rĕsboiului cu Anglia, o face acésta numai de témă, ca nu cumva, în absenţa ei din Europa, sĕ se întêmple niscaiva schimbărĭ în peninsula balcanică, care nu i-arŭ conveni nicĭdecum. Dacă se va amêná însă rĕsboiulŭ până la o nouă întêlnire a monarchilorŭ, nu se scie; dar se póte întêmpla ca în privinţa peninsulei balcanice sĕ se tracteze între cei trei monarchĭ pe cale diplomatică prin ambasadorii lorŭ, fără a fi necesară o apropiată întêlnire.

—○—

ULTIME SCIRI.

Se scrie din Peterburg, că în fiecare di se ţinŭ consilii de rĕsboiu sub preşedinţa Ţarului.

Casele comerciale englese din Odessa începŭ a'şĭ descurca şi regula afacerile. In casulŭ unui rĕsboiu supuşii englesĭ vorŭ fi puşĭ sub scutulŭ consulului italianŭ.

Consiliulŭ de ministri, ce s'a ţinutŭ Vinerĭ în Petersburg sub preşedinţa Ţarului, a hotărîtŭ că nu póte desaproba pe generalulŭ Komarov.

—○—

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz Trans.«)

Pesta, 4 Maiu. — Maiestatea Sa apărù erĭ diminéţă la 7 óre, însoţitŭ de părechia princiară de corónă şi de archiducĭ, în esposiţiune, visită în trécĕtŭ paviliónele, obiectele esposiţiunii, esprimându-şĭ de repeţite orĭ mulţămirea şi rĕmase până la $1^1/_2$ óre după amédĭ. Părechea princiară de corónă asistă după amédĭ la alergările de cai, ér séra la strălucita serată din castelulŭ regalŭ, la care a luatŭ parte întréga diplomaţiă, notabilităţile politice şi scienţifice, precum şi mulţĭ esposanţĭ. Curtea apărù la 9 óre şi rĕmase până la 11 óre. Maiestatea Sa, AA. LL. prinţulŭ şi princesa de corónă au convorbitŭ cu mulţĭ dintre cei de faţă.

—○—

DIVERSE.

Inaintea tribunalului corecţionalŭ. — Unŭ individŭ este adusŭ înaintea tribunalului corecţionalŭ pentru furtŭ.

— D-le preşedinte, advocatulŭ meu nu este aci, vĕ rogŭ sĕ amênaţĭ procesulŭ.

— Şi ce ar putea sĕ dică advocatulŭ d-tale, de vreme ce ai fostŭ prinsŭ în flagrantŭ delictŭ?

— Tocmai acésta, d-le preşedinte, aş voi s'audŭ şi eu.

* *

O Pompeiă americană. — Nisce lucrătorĭ, carĭ săpau unŭ puţŭ de mină aprópe de Moberly, Missuri, au descoperitŭ la 360 picióre adêncime unŭ vechiu oraşŭ care este acoperitŭ c'unŭ stratŭ grosŭ de lavă ce formézâ d'asupra'i unŭ felŭ de boltă. Trămiţându-se îndată o scire despre acéstă descoperire la Moberly, unŭ numĕrŭ de notabilĭ din acestŭ oraşŭ au întreprinsŭ esploraţiă, care a ţinutŭ 12 óre. Esploratorii credŭ că n'au vĕdutŭ în acestŭ spaţiu de timpŭ de câtŭ o mică parte din oraşŭ. Stradele pe care le-au percursŭ erau forte regulate, avêndŭ de amêndouĕ părţile nisce ziduri gróse. Ei au întratŭ într'o sală de 30 de picióre lărgime şi 100 lungime, garnită cu băncĭ de piatră şi unde se află o mare cantita de instrumente mecanice. In mai multe clădirĭ suntŭ statue făcute d'o composiţiune, care sémănă cu bronzulŭ, dér puţinŭ mai închisă. In mijloculŭ unei curţi marĭ se află o fântână de piatră, de unde curge o apă, din care au bĕutŭ esploratorii; ei au găsitŭ, că ea are unŭ mirosŭ de varŭ. Lângă fântână se află părţĭ dintr'unŭ scheletŭ de omŭ. Osele unui piciorŭ au fostŭ mĕsurate de unulŭ din ei, femurulŭ este lungŭ de patru picióre şi jumĕtate şi tibia de patru picióre şi trei degete, de unde resultă că omulŭ a trebuitŭ sĕ aibă o înălţime de trei orĭ mai mare decâtŭ înălţimea mijlocie din dilele nóstre. Esploratorii au mai zăritŭ cuţite de bronzŭ şi de silex, ferestraie de metalŭ şi mai multe alte instrumente a cărorŭ lucrare, deşi grosolană, comparată cu aceea a fabricanţilorŭ de astădĭ, denotă o stare înaintată de civilisaţiă. Se va face în curêndŭ o a doua esploraţiă.

* *

NECROLOG. — *Dr. Ioanŭ Cototiu*, advocatŭ în Şomcuta mare, după unŭ morbŭ greu de 4 lunĭ, în 28 Aprile a. c. la 2 óre după amiadĭ, în etate de 28 de anĭ, 'şĭ-a datŭ sufletulŭ în mânile Creatorelui.

Fiă-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvêntată!

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu

Cursulŭ la bursa de Viena

din 2 Maiu st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	94.50	Bonurĭ croato-slavone	101.
Rentă de hârtiă 5%	90.—	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	96. -
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	144.—	Imprumutulŭ cu premiu ung.	114.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	95.25	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	117.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	—.—	Renta de hărtiă austriacă	81.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	104.50	Renta de arg. austr.	91.40
Bonurĭ rurale ungare	102.25	Renta de aurŭ austr.	106 40
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C2.—	Losurile din 1860	139.—
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	102.50	Acţiunile băncei austro-ungare	850 —
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.50	Act. băncei de creditŭ ung.	250 75
Bonurĭ rurale transilvane	99.25	Act. băncei de creditŭ austr.	282.90
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5 87
		Napoleon-d'orĭ	9.89½
		Mărcĭ 100 împ. germ.	61.20
		Londra 10 Livres sterlinge	125.70

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 13 Aprilie st. v. 1885

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	85½	—
Renta rom. amort. (5%)	88	—
» convert. (6%)	87	—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	31	—
Credit fonc. rural (7%)	97	—
» „ „ (5%)	82½	—
» » urban (7%)	94½	—
» » „ (6%)	86	—
» „ » (5%)	80	—
Banca naţională a Românieĭ	—	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	—	—
« » » Naţională	—	—
Aurŭ	14.%	—
Bancnote austriace contra aurŭ	—	—

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 3 Maiu st. n. 1885.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.73	Vênd.	8.75
Argint românesc	»	8.65	»	8.70
Napoleon-d'orĭ	»	9.84	»	9.87
Lire turcescĭ	»	11.20	»	11.25
Imperialĭ	»	10.10	»	10.15
Galbenĭ	»	5.80	»	5.86
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	120.—	„	122.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" se potŭ cumpĕra în tutungeria lui **I. Gross.**

Publicaţiune!

Prin care se face cunoscutŭ, că în comuna Bacsfal (Săcele) se află de vêndare oi 500 de prăsilă, — dela 10—18 Maiu a. c. trecute graniţa Românieĭ. —

Informaţiunĭ esacte se vorŭ cere dela preotulŭ din locŭ Toma Frateşŭ. 1—3

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia Predealŭ-Budapesta şi pe linia Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta a căleĭ ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timişŭ	1.33	—	—	10.15
Braşovŭ (	2.06	—	—	10.50
Braşovŭ (	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Haşfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighişóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediaşŭ	6.00	12.11	1.23	
Copsa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blaşiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiuşŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vinţulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirisŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Cluşiu (	10.08	5·59	9.18	
Cluşiu (	10.18	6.28	8.00	
Nedeşdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirişŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.25	9.52	2.05	
Mező-Telegd	1.11	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
Oradia-mare (	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
Oradea mare (	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriş	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeşdu	8.38	5.11	—	
Cluşiu (	8.57	5.40	7.08	
Cluşiu (	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriş	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vinţulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiuşŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blaşŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copşa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediaşŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigişóra	4.50	4.17	12.15	
Haşfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Braşovŭ (	9.20	10.15	3.15	
Braşovŭ (	—	6.00	3.25	
Timişŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiuşŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vinţulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Şibotŭ	4.35	11.43	
Orăştia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborşin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulişŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovaţŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
Aradŭ (	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.00	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
Aradŭ (	4.00	6.20
Glogovaţŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulişŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bêrzova	6.18	9.18
Soborşin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăştiă	10 47	3.46
Şibotŭ	11.14	4.20
Vinţulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiuşŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Sâgh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timişóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) **Petroşenĭ**

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Haţegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Baniţa	6.43
Petroşenĭ	7.00

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroşenĭ	8.56
Baniţa	9.37
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Haţegŭ	11.26

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse